

INŠTITÚT POLITOLÓGIE

Personálne obsadenie inštitútu

profesorka:

prof. PhDr. Marcela Gbúrová, CSc.

docenti:

doc. PhDr. Irina Dudinská, CSc.

doc. PhDr. Tomáš Koziak, M.A., PhD.

odborní asistenti s PhD./CSc.:

PhDr. Zlatica Buocová, CSc.

PhDr. Vladimír Dančíšin, PhD.

PhDr. Daniel Dobiaš, PhD.

PhDr. Jana Šutajová, PhD.

odborní asistenti bez PhD./CSc.:

Ing. Jozef Kriššák

PhDr. Irina Mattová

Z dejín pracoviska

Katedra sociálno-politologických vied (neskôr premenovaná na Katedru politológie a v súčasnosti pretransformovaná na Inštitút politológie s Katedrou teórie politiky) bola zriadená v roku 1993 na základe rozhodnutia a uznesenia Vedeckej rady Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove ako v poradí druhé akademické pracovisko svojho druhu na Slovensku. Na začiatku 90-tych rokov 20. storočia neexistovala v slovenskom kontexte tradícia, na ktorú by tento typ pracoviska mohol nadviazať. Preto jej zakladatelia vypracovali vlastný návrh na orientáciu pracoviska, pri ktorom akceptovali pripomienky pracovníkov Slovenskej akadémie vied (predovšetkým Egona Hlavatého, Juraja Fabiana, Miroslava Pek-

níka) i vysokých škôl (najmä Filipa Tuhého, USA, Miroslava Kusého, Pavla Mešřana). Rozhodli sa pritom vybudovať pracovisko, ktoré namiesto kladenia väčšieho dôrazu na istú oblasť skúmania politiky (napr. filozofiu politiky, sociológiu politiky a pod.) bude vychádzať z princípu interdisciplinarity, t. j. vo svojej vedeckovýskumnej a pedagogickej činnosti bude okrem záverov politológie zohľadňovať aj výsledky iných spoločenskovedných disciplín, a to hlavne ekonómie, práva, sociológie a teórie medzinárodnej politiky.

Pedagogická činnosť

V čase svojho vzniku ponúkalo nové politologické pracovisko študentom možnosť prihlásiť sa na päťročné magisterské štúdium v dennej aj externej forme. Štúdium politológie sa do roku 1999 realizovalo v kombinácii s iným študijným programom, spravidla filozofiou, históriou alebo cudzím jazykom. Od roku 1999 sa politológia na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove začala študovať v rámci jednodborového štúdia, pričom politická filozofia, história i cudzie jazyky sa stali integrálnou súčasťou rozšíreného študijného programu. V roku 2004 sa štúdium na Inštitúte politológie začalo uskutočňovať v dvoch stupňoch: bakalárskom a magisterskom. O štyri roky neskôr, v roku 2008, pracovisko získalo právo na otvorenie doktorandského študijného programu v odbore teória politiky.

Cieľom Inštitútu politológie je, aby sa absolventi prvého stupňa štúdia uplatnili ako odborní pracovníci na všetkých stupňoch verejnej správy (v štátnej správe a samospráve), v médiách, v politických stranách, v národných a európskych inštitúciách; absolventi druhého stupňa štúdia ako vysokokvalifikovaní odborníci – politológovia a politickí analytici, ktorí môžu pôsobiť vo vedeckých ústavoch SAV a na vysokých školách, alebo riadiaci pracovníci v štátnej správe, poradcovia politických strán a odborní garanti, resp. tvorcovia strategických štátnych koncepcií; absolventi tretieho stupňa štúdia ako pracovníci, ktorí sú schopní vstúpiť do konkurenčného (aj zahraničného) vedeckého a pedagogického prostredia, získavať vedecké a vedecko-pedagogické kontakty, zapájať sa do tímovej vedeckej práce, vstupovať do grantových projek-

tov na úrovni domácich i medzinárodných organizácií a zároveň sú pripravení aplikovať získané poznatky v širšej spoločenskej praxi, a to tak pri popularizácii politologických poznatkov, ako aj pri vstupovaní do konkrétnej redakčnej, editorskej, publikačnej, recenzentskej a širšej verejnopolitologickej praxe.

Pracovníci Inštitútu politológie aplikujú výsledky svojej vedeckovýskumnej činnosti v každodennej pedagogickej praxi, najmä pri výučbe povinne voliteľných predmetov. Zapájajú sa taktiež do riešenia otázok súvisiacich s didaktikou vyučovania politológie (v 90-tych rokoch v rámci programu NOVICIUS, v súčasnosti v spolupráci s EPSNet a ADS).

V oblasti vzdelávania inštitút úzko spolupracuje s tromi domácimi politologickými pracoviskami (s Fakultou politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Katedrou politológie a európskych štúdií Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Katedrou etickej a občianskej výchovy Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave). Tieto pracoviská rozvíjajú vzájomnú spoluprácu prioritne na úrovni doktorského štúdia.

Od roku 2004 sa Inštitút politológie aktívne podieľa na výmene študentov bakalárskeho a magisterského študijného programu prostredníctvom programu LLP-Erasmus (v spolupráci s Univerzitou v Sakarya v Turecku, Lodžskou univerzitou v Poľsku a Vyššou odbornou školou v Osvienčime v Poľsku) a Národného štipendijného programu (v spolupráci s Užhorodskou univerzitou na Ukrajine).

Vedeckovýskumná činnosť

Prvé výskumné projekty nového politologického pracoviska sa orientovali na skúmanie otázok medzietnickej komunikácie (v grantovom projekte VEGA *K problematike medzietnickej komunikácie v postkomunistickej spoločnosti*), mesianizmu (v grantovom projekte VEGA *Fenomén mesianizmu v kontextoch duchovnej identity Slovákov a jeho filozofické, teologické, politologické a literárnohistorické reflexie*) a európskej verejnej správy (v rámci medzinárodného projektu TEMPUS *Public administration*).

Od roku 2000 toto pracovisko značne rozšírilo rozsah skúmanej problematiky a zvýšil sa aj počet ním získaných grantov. Na Inštitúte politológie bolo od uvedeného obdobia ukončených 8 grantových úloh VEGA a jeho pracovníci sa podieľali na 4 štátnych programoch výskumu a vývoja APVV (ktorých hlavnými koordinátormi boli Ústav politických vied SAV v Bratislave, Spoločensko-vedný ústav SAV v Košiciach a Ústav regionálnych a národnostných štúdií Prešovskej univerzity v Prešove) a 3 medzinárodných grantových projektoch. Tieto grantové projekty boli zamerané na skúmanie otázok vzťahu národnej a občianskej identity (napr. v štátnom programe výskumu a vývoja APVV *Národ, národnosti a etnické skupiny v transformujúcej sa spoločnosti*), európskej identity (napr. v štátnom programe pre mladých vedeckých pracovníkov vedy a výskumu *Transformácia identít v súčasnom a historickom kontexte Slovenska so zreteľom na integračné procesy*), významných osobností slovenského politického myslenia v 19. a 20. storočí (napr. v grantovom projekte VEGA *Vavro Šrobár – politik, publicista a národnosvetový pracovník*, v úlohe *Ideové zdroje a línie slovenskej politiky štátneho programu výskumu a vývoja APVV Účasť spoločenských vied na rozvoji spoločnosti*), mesianizmu a slovanstva v 19. storočí (napr. v grantovom projekte VEGA *Fenomén slovanstva a jeho filozofické, teologické, politologické a literárnohistorické reflexie na Slovensku v dejinách a v súčasnosti*) a mediálnej problematiky (napr. v grantovom projekte VEGA *Slovenská politika a masmédiá po roku 1989*).

V súčasnosti pracovníci inštitútu pokračujú v skúmaní problematiky národnej a občianskej identity (v štátnom programe výskumu a vývoja APVV *Maďarská menšina na Slovensku v procese transformácie spoločnosti po roku 1989*), antidiskriminácie a rozmanitosti (v projekte *Rovnosť šanci sa opláti – Séria aktivít podporujúcich identifikáciu príkladov dobrej praxe pri predchádzaní diskriminácii a presadzovaní rovnosti* financovanom Európskou komisiou a Slovenským národným strediskom pre ľudské práva), politického myslenia (v inštitucionálnom grante *Politologické penzum – slovník politického myslenia*) a svoju pozornosť zamerali aj na preskúmanie teoretických východísk geopolitiky, medzinárodnej politiky a globalistiky (v grantovom projekte KEGA *Geopolitika, globalistika, medzinárodná politika – teoretické východiská a edukačná interpretácia*).

Inštitút politológie má svoje zastúpenie v redakčných radách odborných časopisov: *Politické vedy*, *Studia Politica Slovaca*, *International Studies* (prostredníctvom prof. PhDr. Marcely Gbúrovej, CSc.), vo vedeckých radách Prešovskej univerzity v Prešove, Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity, Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, ARC - Vysokiej školy politických a spoločenských vied v Kolíne (prostredníctvom prof. PhDr. Marcely Gbúrovej, CSc.) a v iných orgánoch, akými sú Rada vlády SR pre národnostné menšiny a etnické skupiny, Správna rada Slovenského strediska pre ľudské práva, pracovná skupina Akreditačnej komisie MŠ SR za spoločenské a behaviorálne vedy a Kurikulárna rada, poradný orgán MŠ SR (prostredníctvom prof. PhDr. Marcely Gbúrovej, CSc., ktorá zároveň pôsobí aj ako poradkyňa podpredsedu vlády SR pre vedomostnú spoločnosť, európske záležitosti, ľudské práva a menšiny).

Inštitút politológie pôsobil od svojho vzniku aj ako odborný garant rôznych projektov a podujatí. Jednými z prvých bola séria projektov Občianskeho združenia na podporu a rozvoj regiónov v Prešove, prebiehajúca v rozpätí rokov 2002 - 2003 pod názvami *Informačná volebná kampaň ROMA 2002*, *Informačná kampaň pre Rómov o vstupe Slovenskej republiky do NATO*, *Rómovia, podajte si ruky* a *Vzdelávanie rómskych poslancov*. V rokoch 2004 a 2005 nasledovala odborná garancia projektov organizovaných poslancami Európskeho parlamentu, Irenou Belohorskou a Vladimírom Maňkom, ktoré niesli názov *Národná a občianska identita v procese európskej integrácie* a *Európska únia a Slovensko na ceste k vedomostnej spoločnosti*. V roku 2005 sa inštitút stal odborným garantom projektu *HELP*, ktorého objednávateľom bolo OSN. V období rokov 2006 - 2007 toto pracovisko pôsobilo ako odborný spolugarant projektu *Children Identity and Citizenship in Visegrad context*, ktorý organizovala Pedagogická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove.

Okrem týchto vedeckovýskumných aktivít založil Inštitút politológie od roku 1995 tradíciu pravidelne organizovaných vedeckých konferencií v rámci projektu *Prešovské politologické dni*. Tento projekt vytvára priestor na diskusiu o politologickej problematike pre domácich i zahraničných politológov, ako aj priestor na publikovanie ich vedeckých záverov, keďže výstupom z každej konferencie je zborník príspevkov. Doteraz bolo publikovaných 10 poli-

tologických zborníkov s názvami odrážajúcimi problematiku, ktorá bola riešená v rámci jednotlivých konferencií: *Parlamentná demokracia a formovanie občianskej spoločnosti* (1995), *Politický systém SR: Stav – kontexty – perspektíva* (1996), *Voľby 1998 v SR: Stav – kontexty – perspektíva* (1998), *Ideológie na prahu III. tisícročia* (2001), *Európa medzi identitou a integritou* (2002), *Ľavica a pravica na Slovensku a v Európe* (2004), *Formovanie európskej občianskej spoločnosti* (2005), *Európske občianstvo a národná identita* (2006), *Voľby v štátoch V4* (2007). V roku 2008 sa uskutočnil v poradí už 10. ročník *Prešovských politologických dní* na tému *Medzikultúrny dialóg: Stav – kontexty – perspektívy*, ktorého výstup je uverejnený v slovenskom (v spolupráci s Vládou SR) i anglickom jazyku (v spolupráci s Európskou komisiou).

Výsledky vedeckovýskumnej činnosti pracovníkov Inštitútu politológie sú publikované vo viac ako desiatke monografií a približne stovke štúdií. Z najvýznamnejších je možné spomenúť monografie prof. PhDr. Marcely Gbúrovej, CSc., *Medzi identitou a integritou, Na ceste k politike štandardu, Dotyky s politikou* (v roku 2004 získala Cenu Literárneho fondu SAV), *Between the National and the Civil: Slovak Experience*, monografiu doc. PhDr. Iriny Dudinskej, CSc., *Filozofia všejednoty Vladimíra Solovjova* (v roku 2005 získala Cenu dekana Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove), monografiu doc. PhDr. Tomáša Koziaka, M.A., PhD., *Federálna únia a britské projekty európskej integrácie do roku 1945* (v roku 2003 získala Cenu dekana Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove), monografiu PhDr. Vladimíra Dančišina, PhD., *O nedokonalosti volebných systémov*, monografiu *Maďarská menšina na Slovensku v procesoch transformácie po roku 1989 (Identita a politika)*, ktorej spoluautorkou je PhDr. Jana Šutajová, PhD., monografiu PhDr. Iriny Mattovej *Globalizácia: vybrané kapitoly*, vysokoškolský učebný text *Politológia: vybrané kapitoly*, vypracovaný prof. PhDr. Marcelou Gbúrovou, CSc., a PhDr. Irinou Dudinskou, CSc., v spolupráci s PhDr. Štefanom Surmánkom, CSc., vysokoškolský učebný text *Úvod do sociológie*, ktorý pripravila PhDr. Zlatica Buocová, CSc., a vysokoškolský učebný text *K teórii vecí verejných* pripravenom v spolupráci s prof. PhDr. Františkom Mihinom, CSc., a PhDr. Nadeždou Pollákovou.

V oblasti vedy a výskumu inštitút bližšie spolupracuje s tromi domácimi politologickými pracoviskami (s Ústavom politických vied SAV v Bratislave, Spoločenskovedným ústavom SAV v Košiciach, Fakultou politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici). Vzájomne participujú predovšetkým na riešení spoločných grantových projektov.

Inštitút politológie nadviazal spoluprácu v oblasti vedy a výskumu aj so zahraničnými univerzitami na rôznych úrovniach a v rôznych smeroch, počnúc podieľaním sa na spoluorganizovaní medzinárodných vedeckých podujatí doma i v zahraničí až po absolvovanie krátkodobých a dlhodobých študijných pobytov na zahraničných univerzitách (napr. St. Ambrose University a Black Hawk College v USA, Sheffield Hallam University a University of Bolton vo Veľkej Británii) a pracovných pobytov v zahraničných inštitúciách (napr. v Kongrese USA, Inštitúte ombudsmana vo Švédsku), ako aj prijímanie zahraničných pracovníkov na vedeckovýskumné pobyty (napr. z Užhorodskej univerzity na Ukrajine, z Univerzity v Sakarya v Turecku).

Rozvojové zámery

V krátkodobej perspektíve je hlavnou prioritou Inštitútu politológie konštituovať sa ako pracovisko, ktoré má právo vykonávať habilitačné a inauguračné konania. V oblasti vedeckovýskumnej činnosti má inštitút ako celok v zámere zapojiť sa do projektu štátneho programu výskumu a vývoja APVV s problematikou európskeho medzikultúrneho dialógu (so zameraním na skúmanie vývoja etnických, kultúrnych, jazykových a náboženských identít). Inštitút plánuje rozvíjať spoluprácu aj s ďalšími zahraničnými politologickými pracoviskami (napr. s ARC - Vysokou školou politických a spoločenských vied v Kolíne v Českej republike, University College London vo Veľkej Británii).

Z dlhodobého hľadiska má toto politologické pracovisko v pláne rozšíriť svoju pôsobnosť v rámci inštitútu a vytvoriť 2 stabilné katedry (ku Katedre teórie politiky by mala pribudnúť Katedra medzinárodných vzťahov). Vo vedeckovýskumnej oblasti pracovisko mieni pokračovať v rozvíjaní problematiky národnej a občianskej identity, otázok medzikultúrneho dialógu, v skúmaní politic-

kých systémov a globalizačných trendov v súčasnej spoločnosti. V pedagogickej oblasti sa budú pracovníci katedry aj naďalej zapájať do projektov, ktoré skúmajú didaktiku politológie.

Autorka:
PhDr. Irina Mattová